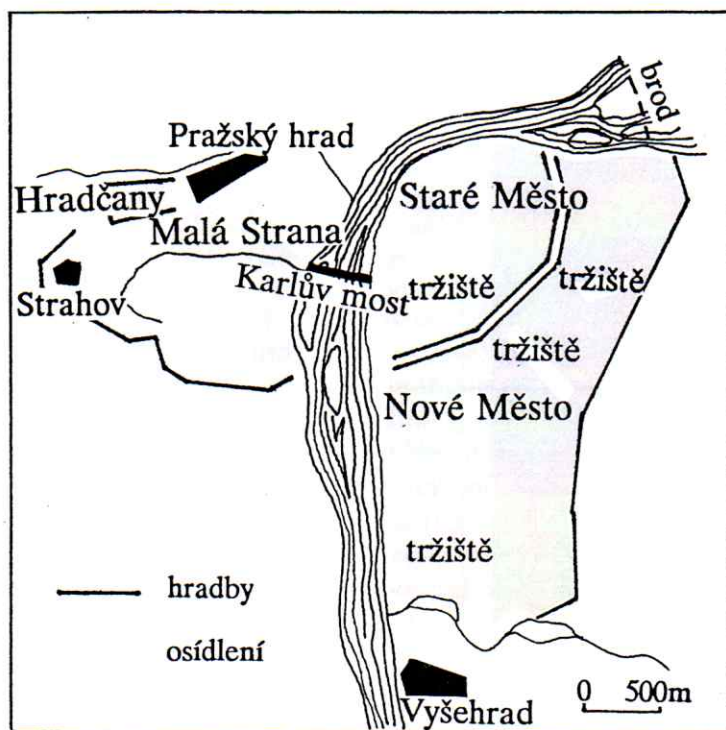

soubor pojmenován **Majestas Carolina**. Opakují se v něm některé téze, jež Karel IV. v praxi uplatňoval od počátku své vlády. Hlavním cílem bylo postavit hráz rozpínavosti šlechty. Proto Karel opět zdůraznil božský základ královské moci a formuloval řadu dalších bodů, které měly podepřít její autoritu. Zákoník se vyslovoval proti zcizování královského majetku (je v něm výčet královských měst a hradů), posiloval pravomoci krále při jmenování nejvyšších zemských úředníků (komorníka, písaře, soudce) a měnil i ustavení o odúmrti, podle něhož měly majetky poddaných, které zůstaly bez dědice, připadnout králi. Zejména tento bod, ale i další, narazily na odpor šlechty, která je pokládala za zásah do svých tradičních práv. Projednávání zákoníku se táhlo do poloviny 50. let, kdy si Karel sám uvědomil, že jej nelze prosadit. Místo aby nechal dojít k otevřenému konfliktu se šlechtou, od celého projektu odstoupil.

Úsilí o posílení královské moci se neomezovalo jen na oblast zákonodárnou. Stejný smysl měla i Karlova velkolepá budovatelská činnost. Nešlo pouze o výstavbu nového královského paláce a gotické katedrály, k největším činům Karla IV. vůbec se řadí založení Nového Města pražského, které svým rozsahem daleko překonalo všechny lokace uskutečněné ve středověké kolonizační vlně ve střední Evropě. Jeho záměrem totiž bylo vybudovat důstojné sídelní město odpovídající velmocenským ambicím lucemburské dynastie. Vedle Karlštejna, na němž se uchovávaly říšské korunovační klenoty, nechal postavit řadu dalších hradů, podporoval zakládání klášterů i výstavbu některých technických děl (kamenný most v Praze, úsilí o splavnost Labe aj.). Význam jeho aktivity násobilo i to, že jej napodobovala řada šlechticů.

DYNASTICKÉ PLÁNY A JEJICH ÚSKALÍ

Rozvaha a promyšlenost, s níž přistupoval ke své státnické roli, napovídají, že Karel IV. uvažoval vždy s velkou časovou perspektivou. Zcela vědomě hájil rodové zájmy Lucemburků a neváhal vy-

Arcibiskup Arnošt z Pardubic v iniciále „C“ z vlastní modlitební knížky.

Vévodství lucemburské bylo dědičnou zemí krále Jana. Zčásti bylo lenním územím francouzského krále, zčásti šlo o říšské léno. Karel IV. je věnil do soustavy zemí Koruny české, avšak již v následujícím století se začalo oddalovat, bylo prodáno vévodovi burgundskému a v 15. století připadlo jako dědictví Habsburkům. Další z konglomerátu zemí tvořících soustátí Karla IV. bylo markrabství braniborské. Karel IV. je přiřknul svému synu Zikmundovi a ten je světil Hohenzolernům, purkrabím norimberským, kteří si je udrželi trvale. Kromě toho patřila k zemím Koruny české nepřeledná řada drobných území v Bavorsku, Míšeňsku a v Horní Falci. Šlo často jen o jednotlivé hrady, městečka nebo vesnice, jen ojediněle o větší statky. Samotný přehled zemí Koruny české ukazuje, že šlo o zcela nesourodý útvar, jehož vnitřní stmelení se vymykalo možností jakékoli osobnosti té doby.

Praha ve 2. polovině 14. století.